

2019 • SEPTEMBER

MARIËNBURG

JAAR 36 • 04

MAGAZINE

VAN EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN

KLOOSTER OP WIELEN

VUUR EN WATER

HEILIGE GEEST

BIJBELSE ONRUST

POOLSE PAROCHIE IN LIMBURG

MARIABRIEVEN

COL OF ON

MARIËNBURG MAGAZINE VAN
EN VOOR KRITISCH KATHOLIEKEN
IS EEN UITGAVE VAN MARIËNBURG,
VERENIGING VAN KRITISCH
KATHOLIEKEN, EN VERSCHIJNT
VIJF MAAL PER JAAR. OVERNAME
VAN ARTIKELLEN IS TOEGESTAAN NA
OVERLEG MET DE REDACTIE.

© 2019 MARIËNBURG
ISSN1878-8734

WEBSITE

www.marienburgvereniging.nl

REDACTIE

eindredacteur: Arthur van Tongeren

redacteuren:

Leon Goertz

Adrie de Jong

Ad Krijnen

Jacques van Leeuwen

Ria Schoenmakers – van Osch

REDACTIE-SECRETARIAAT

Lidy Verdegaal

redactie@marienburgvereniging.nl

VORMGEVING

N-ything Design, Boxmeer

DRUK

Rekafa drukkers, Venlo

LIDMAATSCHAP / ABONNEMENT

Lidmaatschap van Mariënborg inclusief
abonnement op Mariënborg Magazine:
€ 35,- per jaar.

Abonnement zonder lidmaatschap:

€ 25,- per jaar.

Proefabonnement: 3 nr's voor € 15,-

Losse nummers: € 5,-

Aanmelden bij het secretariaat of via de
website.

IBAN: NL77 RABO 0329 9215 68

BIC-code: NLRABO2U

Mariënborg is ANBI erkend.

BESTUUR MARIËNBURG

Harrie van den Akker, voorzitter,
06-48590171

Ed Schreurs, lid, 0499-376480

Michel Besnard, lid, 040-2810073

Riet Bos, penningmeester, 06-43928591

Nicole Buijtendijk, secretaris, 030-2751989

bestuur@marienburgvereniging.nl

SECRETARIAAT

Het Fort 29

5581 AB Waalre

040-8442967

secretariaat@marienburgvereniging.nl

04

HEILIGE GEEST

RIA SCHOENMAKERS - VAN OSCH

06

KLOOSTER OP WIELEN

LIDY VERDEGAAL

09

BIJBELSE ONRUST

Christendom en xenofobie

MICHEL BESNARD

11

VUUR EN WATER

PAUL SEESINK

15

POOLSE PAROCHIE IN LIMBURG

LEON GOERTZ

18

12 BRIEVEN OVER MARIA

MARGRIET GOSKER EN YOSÉ HÖHNE SPARBORTH

22

EEN KRITISCH KATHOLIEKE
CHRISTEN

Een nieuwe inzending van een lezer

JULIA VAN WEL

EN DE COLUMNNS

14 Erik Jurgens: Waaróm willen we eigenlijk 'geloven'?

23 Leon Goertz: Ritsen

24 Huub Schumacher: Doen alsof je neus bloedt

NATIONAAL FORUM CHRISTENDOM EN XENOFOBIE

De opkomende nationalistische en populistische stromingen lijken een voedingsbodem te vinden onder conservatieve christenen. Immigratie van hulpzoekende niet-westerse mensen wordt in veel landen tegengewerkt. Steve Bannon probeert in Europa voet aan de grond te krijgen voor zijn ideeën. Hoe verhoudt dit alles zich tot de boodschap van naastenliefde die Jezus predikte? Geven de kerken voldoende tegenwicht? Hoe moet een “goede” christen zich opstellen?

Op **zaterdag 30 november a.s. van 10.30 tot 13.00 uur** willen we hierover in gesprek met elkaar. Na de inleidingen door Europarlementariër drs. Sophie in 't Veld en Theoloog des Vaderlands 2018 prof. dr. Stefan Paas, zal Henk Baars een openbaar debat met alle aanwezigen leiden. Mariënborg nodigt u uit om hierbij aanwezig te zijn. Het forum vindt plaats in de Dominicuskerk (Spuistraat 12 te Amsterdam).

Inschrijven is noodzakelijk (kosten à €10,-) en kan via de website www.marienburgvereniging.nl

OBESITAS OF COMPASSIE?

Veel mensen lijden aan obesitas (overgewicht): een overmaat aan lichaamsvet dat een negatief effect heeft op de gezondheid. Naast vatbaarheid (genetisch bepaald) kan obesitas het gevolg zijn van excessieve voedselconsumptie in combinatie met te weinig beweging. Van de weeromstuit belemmert obesitas mensen in hun activiteiten – en dat wordt een vicieuze cirkel. In overdrachtelijke zin lijdt onze maatschappij ook aan obesitas. Schrijver en columnist Hugo Borst schreef over zijn aftakelend ‘moedertje’ hoe zij in het verpleegtehuis niet de zorg kreeg die je zou wensen. Hij weet dat, samen met Carin Gaemers in het manifest *Scherp op Ouderenzorg* (2016), aan bestuurlijke obesitas: een overmaat aan regels en bureaucratie en een gemis aan gevoel wat echte zorg betekent. Zij spraken van een slecht functionerend moreel kompas dat echt goede zorg verstikt. Veel christenen lijken ook te lijden aan obesitas: een overmaat aan zorg voor eigen welvaart en welzijn, geobsedeerd door kerkelijke regels en rituelen, het Jezus-kompas kwijt. Die religieuze obesitas staat compassie met de medemens in de weg. Daar moest ik aan denken toen ik het artikel van Michel Besnard las in dit Magazine. Hij refereert aan Bijbelse onrust over het opnemen van een dakloze of vluchteling. Sommige mensen kunnen het: in Utrecht is er het project ‘Kamers met Aandacht’ dat plekken bij een gewoon gezin zoekt en vindt, voor jongeren die buiten de boot zijn gevallen en die maar moeilijk de stap kunnen maken van jeugdinstelling naar zelfstandig wonen – zodat zij leren op eigen benen te staan. Sommige mensen doen het: vluchtelingen uit een ver vreemd land wegwijzen maken in onze complexe samenleving, hen onze taal en cultuur leren, een koffieochtend organiseren met allochtone vrouwen.

Lucas 10 verhaalt over priester, leviet en barmhartige Samaritaan, Lucas 18 over Farizeeër en tollenaar. Die parabels, plus de vragen van Matteüs 25, roepen op tot Bijbelse onrust en tot delen. En dat is andere koek dan, onder het mom van bezorgdheid over de teloorgang van het ‘christelijke’ westen, je verzetten tegen het opnemen van vreemdelingen en vluchtelingen. De hamvraag is nu: zit religieuze obesitas ook onze Mariënborg-beweging in de weg, of gaan we allemaal helemaal voor compassie?

- VERSPREID MARIËNBURG MAGAZINE ONDER UW FAMILIE, VRIENDEN EN KENNISSEN
- ALS LID KUNT U EENS EEN PROEFNUMMER LATEN TOESTUREN NAAR EEN BELANGSTELLEND
- GEEF EENS EEN ABONNEMENT CADEAU

Het volgende nummer verschijnt medio december 2019. Bijdragen uiterlijk 31 oktober aan het redactie-adres.

TER-
ZIJ-
DE

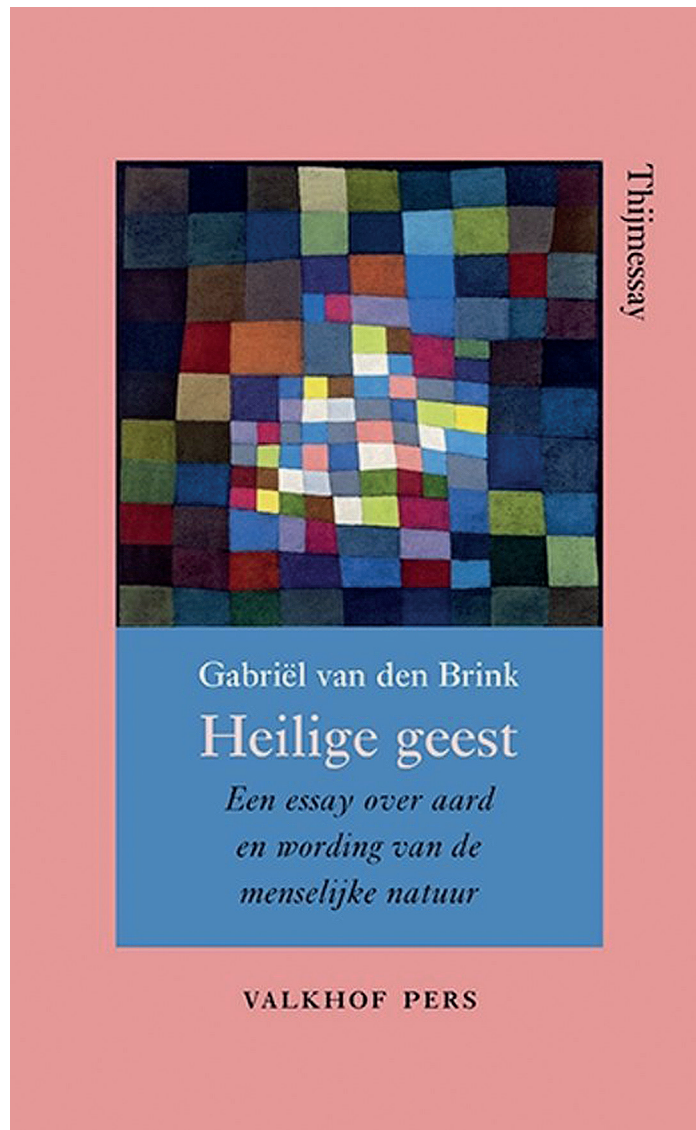
HEILIGE GEEST

We hebben Pinksteren al weer enige tijd achter ons. Als ik er iets van begrepen heb, dan markeert dit feest voor christenen een nieuw begin: het is de geest waar het uiteindelijk om draait in het leven van elke dag. De geest is van ons, de geest dat zijn wij. Daar kunnen ook kritisch katholieken niet aan voorbij.

DERDE RANG De serie zondagen na Pasen, gaat na Pinksteren onvermoeid verder tot aan de advent en kent nauwelijks uitschieters. De creativiteit in de naamgeving van het kerkelijk jaar heeft haar dieptepunt bereikt. Weinig vuur te bekennen, al krijgt de Geest langdurig de tijd om te waaien waar hij wil. Van de kerkelijke feesten Kerstmis, Pasen, Pinksteren lijkt de laatste het minst in trek. Religieus gezien althans, want er bruist genoeg op het feest van de geest: festivals, jaarmarkten, jazzweekends. De zomerzon heeft ons in de greep en de kerken hebben het nakijken, ook al zijn de liturgische bijeenkomsten hier en daar in het vrije veld. De Geest blijft de derde in de rang van godsdienstige troonsopvolging. Het kruisteken, dat we steeds minder maken legt daar getuigenis van af.

ESSAY *Heilige geest* is de intrigerende titel van een essay over aard en wording van de menselijke natuur, geschreven door Gabriël van den Brink, een wetenschapsfilosoof. Ik weet niet of u dat herkent: dat je op basis van een titel, met eigen invulling begint aan een boek dat vervolgens niet aansluit bij je verwachtingen. Ik had het kunnen weten: heiligheid en wetenschap, het is een merkwaardig duo. Toch levert het verrassende inzichten op, die mijn nieuwsgierigheid aanwakkeren. Met wat theologische en filosofische kennis in mijn achterzak, kies ik een paar krenten uit de pap. Een hachelijke onderneming. De auteur toont zich geen leek in het vak. Het notenapparaat maakt ook duidelijk hoe actueel het onderwerp is. Hij maakt dankbaar gebruik van auteurs als Yuval Hariri, die in zijn bestsellers *Sapiens* en *Homo Deus* een vergelijkbare problematiek behandelt, en ook de schrijvers van *Het Oerboek van de mens* (Van Schaik en Michel) komen langs. In kort bestek van 150 pagina's kunnen we globaal kennismaken van een goed gedocumenteerd overzicht.

EVOLUTIE De auteur gaat de weg van de natuurlijke en culturele evolutie om te laten zien hoe wij na onze oorsprong van jager en verzamelaar, een vaste stek verwierven. Met voedsel, voortplanting en veiligheid als de bekende drijfveren. Ze vergezellen

ons tot op de dag van vandaag, ook al zijn in onze overvloedige welvaart deze basisbehoeften nauwelijks nog te herkennen. De menselijke natuur bestaat uit lagen, die in verschillende fasen worden gevormd, maar nooit helemaal verdwijnen. Ook de oudste lagen doen zich nog altijd gelden. Het is goed om dat te beseffen en daar rekening mee te houden. De auteur laat zien hoe ten slotte beschavingen zich ontwikkelden, met als hoogtepunt ons besef van goed en kwaad en de vorming van onze creatieve verbeelding. Met de materiële uitbreiding ging deze mentale ruimte niet

*Geest en stof zijn intussen zo met elkaar
verweven dat wij het onderscheid nauwelijks
nog mogen maken*

gelijk op. De wording van onze geestelijke ontwikkeling speelt zich niet alleen af op een ander niveau, zo betoogt Van den Brink, maar belangrijker nog is het verschil in tempo waarin een en ander zich voltrekt.

Ik koppel deze gedachte aan een voor mij steeds terugkerende vraag van onze tijd. Hoe komt het toch dat goed onderlegde, weldenkende mensen zich met enige regelmaat primitief uitlaten over godsdienstige zaken en bijgevolg het kind met het badwater hebben weggegooid. Zou de geestelijke ontwikkeling op religieus terrein nog trager tot wasdom komen?

GEEST Geest en stof, eerder nadrukkelijk uit elkaar gespeeld door de 17e-eeuwse filosoof René Descartes, zijn intussen zo met elkaar verweven dat wij het onderscheid nauwelijks nog mogen maken; immers: 'Wij zijn ons brein' in de opvatting van professor Swaab. Ze krijgen in dit essay een eigen plaats aangewezen. Specifiek de 'axiale tijd', een term gemunt door de filosoof Karl Jaspers, wordt bepalend genoemd voor de ontwikkeling van de geestelijke ruimte. Een periode van enkele eeuwen (ca. 800-200 voor het begin van onze jaartelling) die fundamenteel verschilde van de voorafgaande, met gevolgen die tot op heden merkbaar zijn. Het schrift ontstaat en de handel breidt zich uit. Het betekent geld en meer sociale mobiliteit, waarmee ook denkbeelden veranderden. De menselijke verbeeldingskracht krijgt door de uitvinding van het schrift een eigen dynamiek.

MORALITEIT Op zoek naar de heiligheid van de geest laat ik het evolutionaire proces, zoals ook elders te lezen, verder

buiten beschouwing en concentreer me op wat de auteur zegt over moraliteit. Daar immers manifesteert zich het goed of kwaad handelen van de menselijke geest. Er is een keuze. Er is mijns inziens pas sprake van heilige geest als het goede de boventoon voert en bijdraagt aan het geluk van mensen. Van den Brink maakt dat onderscheid niet zo nadrukkelijk.

Pas in het laatste hoofdstuk komt de morele dynamiek aan de orde. Het gaat niet om iets totaal nieuws, beklemtoont hij. Ook hier wordt op oude morele reflexen voortgebouwd. Met collectieve normen ontstaan de sterke verhalen over goed en kwaad, ingebed in religie. Pas daarna worden nieuwe voorkeuren en gedragingen toegevoegd, die men rationeel kon verklaren en waarmaken. Dat het mensbeeld van 'homo economicus' niet klopt, althans niet afdoende, baseert hij op een modern onderzoek naar moreel gedrag in de huidige samenleving.

Een moreel wezen staat voor het groepsgevoel tot in onze tijd hoog genoteerd. Mensen vinden morele waardering belangrijk en maken graag deel uit van een groep die deugt. Morele overtuigingen zijn een 'heilige' zaak. Natuurlijk is er spanning tussen ideaal en werkelijkheid. Het is een zoeken naar een geloofwaardige balans.

HEIL Van den Brink heeft zich als filosoof met dit boekje drie taken gesteld. Het is aan de lezer om uit te maken of hij daarin is geslaagd.

Hij wil een overzicht geven van onze menselijke ontwikkeling, feiten en inzichten ordenen, en de samenhang van dat geheel laten zien: de dingen die er echt toe doen in een mensenleven; daarmee wil hij de diversiteit van meningen en belangen overbruggen.

Precies dat zoeken naar dat algemeen belang heeft alles te maken met heil voor mensen, is zijn conclusie. Hij ziet het van meet af aan in het gedrag van de meest primitieven tot bij onze hoogontwikkelde soortgenoten. Er zijn inspanningen vereist om de wereld bewoonbaar te maken. De geschiedenis leert dat. Er zijn offers voor nodig om heel te maken wat gebroken is, om conflicten bij te leggen. Er is ook bij ons nog steeds behoefte aan troost en verzoening. De heilige geest is daar waar kloven worden overbrugd, vetes worden bijgelegd, misverstanden uit de weg geruimd.

Het herstel van de schepping, is vervolgens de apotheose van zijn *Heilige geest*.

Actueler kan het niet! ●

TEKST

LIDY VERDEGAAL

FOTO

MARIËNBURG

KLOOSTER OP WIELEN

OP 3 MEI 2019, BIJ DE OPENING VAN DE TENTOONSTELLING "KLOOSTERS OP EEN KEERPUNT" IN HET ERFGOEDCENTRUM NEDERLANDS KLOOSTERLEVEN IN ST. AGATHA, STOND HIJ IN DE KLOOSTERTUIN: EEN KLEINE OUDE CARAVAN MET DAAROP IN GROTE LETTERS DE TEKST **KLOOSTER OP WIELEN**. IN HET GRAS BRANDENDE WAXINELICHTJES. BINNEN EEN STILTEHOEKJE, EEN BIECHTHOKJE EN EEN SCHRIJFTAFELTJE. ZR. ESTHER VAN DE VATE O.CARM, GEKLEED IN DONKERBRUIN HABIJT, VERTELDE DE VELE NIEUWSGIERIGEN ENTHOUSIAST DAT HET DE BEDOELING WAS OM MET DIT MOBIELE KLOOSTER OP FESTIVALTERREINEN TE GAAN STAAN. EN ZIJ VERKLAARDE ZICH BEREID OM ZICH HIEROVER IN EEN LATER STADIUM TE LATEN INTERVIEWEN. VANWEGE DE NAUWE RELATIE VAN DIT PRESENTIE-PROJECT MET PROJECTEN OM JONGEREN MET HET KLOOSTERLEVEN KENNIS TE LATEN MAKEN, WERD HET EEN DUBBELINTERVIEW: PIERRE HUMBLET, SECRETARIS VAN DE COMMISSIE TOEKOMST RELIGIEUS LEVEN VAN DE KNR, SCHOOF OOK AAN.

INTERVIEW >

Het mobiele klooster is een presentie-project?

Zr. Esther: "Zeker! Najaar 2018 werd in Rome de Jongere synode gehouden. Als voorbereiding daarop was er in maart 2018 een presynode, ook in Rome, waar jongeren uit de hele wereld door het Vaticaan voor waren uitgenodigd. In deze presynode werd onder meer gesteld dat de kerk present moet zijn op de plekken waar jongeren samenkomen, zoals op festivals, sportterreinen en hangplekken. Nou, festivals te over in Nederland! In de Commissie Jongerenwerk Religieuzen van de KNR, waarvan ik secretaris ben, hebben we daarom vorig jaar al een keer met een ballenbak, zoals je die bij IKEA hebt, op een festivalterrein gestaan. Op de ballen levensvragen zoals: 'waar ben je bang voor?', 'wat staat er op je bucketlist?' Geen vragen over geloof, we zijn niet verder gegaan dan de vraag 'waar geloof je in?', want we willen absoluut niet evangeliseren. Het was een vingeroefening om

ZR. ESTHER VAN DE VATE O.CARM. (53)

Gereformeerd opgevoed. Theologie (Kampen). Werd na haar studie katholiek. Voelde zich aangetrokken tot de radicaliteit van het kloosterleven. Ingetreden bij de Karmel in 2005, volledig geprofest in 2015. De basale spiritualiteit van de karmelieten spreekt haar aan. Werkt al bijna tien jaar aan een proefschrift over de spiritualiteit van Maria Petyt, een 17e-eeuws mystica en kluisenaarster (en lekenkarmelietes), dat zijn in december 2019 hoopt te verdedigen. Is sinds 2011 werkzaam bij de KNR (Konferentie Nederlandse Religieuzen), tegenwoordig als projectmedewerker Toekomst en internationalisering en secretaris van de Commissie Jongerenwerk Religieuzen. Tot november 2019, want de KNR is aan het afslanken.

PIERRE HUMBLET (63)

Studeerde aanvankelijk civiele techniek in Delft, maar stapte na een jaar over op theologie in Nijmegen. Gehuwd, drie kinderen en vier kleinkinderen. Werd na een zoektocht lid van Karmelbeweging (een tak van de Derde Orde). Voelt zich thuis bij de Karmel omdat daar weinig aanslitsels zijn. Zijn afstudeerrichting is spiritualiteit, wat ook wel past bij de Karmelfamilie. Is wetenschappelijk medewerker bij het Titus Brandsma Instituut, en werkt van daaruit sinds 1999 als stafmedewerker van de KNR, waar hij zich bezig houdt met de toekomst van het religieuze leven en roeping tot religieus leven.

in contact te komen met de leefwereld van de jongeren van vandaag. Het was ook best een succes, er stonden soms wel drie, vier mensen te wachten op hun beurt. Maar we wilden meer. Met het mobiele klooster proberen we nu ook iets van een kloostersfeer te scheppen. Op zo'n festivalterrein staan altijd *foodtrucks*, dat zijn vaak caravans. Dat bracht ons op het idee om daar tussen te gaan staan met een caravan, bij wijze van 'soul-foodtruck'. Dit is dus presentiewerk, het is jongerenpastoraat."

En daarnaast is het ook de bedoeling om sluimerende roepingen bij jongeren wakker te maken?

Esther: "Niet zo expliciet. Maar je vindt op veel festivals een sterke religieuze tinteling, veel jongeren zijn op zoektocht. Echte belangstellenden kunnen we verwijzen naar een meerdaags kloosterfestival, zoals dat tegenwoordig wordt gehouden in Diepenveen."

In Diepenveen? Is dat in het klooster van de cisterciënzers die naar Schiermonnikoog zijn vertrokken?

Esther: "Dat klopt, in Nieuw-Sion. Het kloosterfestival daar trok vorig jaar 70 jongeren, ondanks dat het stevige kost is: het duurt vier dagen en er wordt vier maal per dag een half uur gebeden. Er zijn daar kloosterlingen van diverse ordes en congregaties aanwezig. Samen geven zij de workshop 'Date een klooster'. Elke religieuze familie heeft een eigen tafeltje. Daar kunnen de bezoekers met hen in gesprek komen. De organisatie hiervan is deels in handen van het Jongerenklooster, dat sinds september 2018 in een vleugel van Nieuw-Sion is gevestigd."

Voor dat Jongerenklooster geldt dus een leeftijdsgrens?

Esther: "Ja. Er wonen daar nu 11 jongeren tot 30 jaar die zich tussen twee maanden en een jaar aan het klooster hebben verbonden. Het is een mix van jonge mannen en vrouwen, sommigen studeren nog, andere hebben werk buiten het klooster."

Is het oprichten van een eigen jongerenklooster voor ordes en congregaties misschien de manier om een doorstart te maken?

Pierre: "Het zou een manier kunnen zijn om om te gaan met het spanningsveld dat ontstaat als zich bij een bestaand klooster, waarin meestal vooral senioren wonen, enkele jonge novicen melden. Dan is er ruimte nodig voor aanpassingen aan de behoefte van die jongeren. Ontbreekt dat inzicht en de bereidheid daartoe dan is het heel moeilijk om die novicen te behouden."

Maar sommige kloosters lukt het toch wel om jongeren

aan zich te binden?

Pierre: "Veel kloostergemeenschappen, waaronder bijna alle congregaties die in de 19^e eeuw zijn ontstaan, zitten nu in de eindfase. Doorstarten lukt alleen daar waar de gemeenschap nog de vitaliteit heeft om een omslag te maken en bestaande vormen en tradities kan relativiseren. Jongeren beleven de kerk

In het midden zr. Esther van de Vate

en de spiritualiteit van een orde of congregatie vaak op een heel andere manier. Hun ideeën staan daarom dikwijls haaks op de bestaande praktijk. Als je als gemeenschap geen plaats daarvoor kunt maken is het gedaan, dan is het ook beter om de poort voor novicen sluiten."

Zijn ordes en congregaties die actief zijn in het jongerenwerk beter in het behouden van novicen?

Esther: "Religieuze instituten die actief aan jongerenwerk doen zijn vaak vitaler omdat ze de gedachtewereld van de jongeren kennen, en zijn ook aantrekkelijker voor novicen. Er wordt nog veel jongerenwerk gedaan door religieuzen, denk aan het Franciscaans jongerenwerk, het internationale jongerenwerk van de Fraters van Tilburg, de Salesianen van Don Bosco, Casella van de Zusters Augustinessen van Sint Monica. Maar je vindt het ook in de oude abdijen met hun gastenverblijven. Je ziet buitenlandse religieuzen in Nederland, zoals de Dominicanessen van St. Cecilia in Sittard, vooral in jongerenprojecten investeren. Dat geldt ook voor de jonge religieuze instituten zoals de Broeders van Sint Jan uit Utrecht, die met de grijze habijten, en de Dienaressen van de Heer en de Maagd van Matará, die ook wel de Blauwe Zusters worden genoemd."

De jonge religieuze instituten die je noemde, de Broeders van Sint Jan en de Blauwe Zusters, wat zijn dat eigenlijk voor congregaties?

Pierre: "Het zijn evangeliserende gemeenschappen die

FOTO

JONGERENKLOOSTER

vooral zijn opgekomen onder Johannes Paulus II. Ze zijn vrij orthodox katholiek, wat door veel jongeren wordt gewaardeerd. Deze groepen doen het goed in Nederland. Het laat zien dat de behoefte aan religiositeit zich steeds opnieuw manifesteert, en dat er dus zeker toekomst is voor het religieuze leven.”

Daarnaast heb je ook nog de internationale nieuwe bewegingen, de “movimenti”, zoals Focolare en Chemin Neuf. Dat is weer een andere nieuwe vorm van religieus leven?

Pierre: “Ja, daarvan is er een grote verscheidenheid. De Charismatische Vernieuwing, San Egidio, Emmaus, het Neo-Catechumenaat. De leden vormen vaak wel kleine leefgemeenschappen, zoals bij Chemin Neuf in Oosterhout. Ze zijn opvallend vaak gevestigd in verlaten kloostergebouwen, maar meestal zijn ze geen kloosterlingen. Ze trekken veel jonge mensen, dertigers, jonge gezinnen. Een belangrijke reden van hun aantrekkingskracht is dat ze ook ruimte voor ontplooiing bieden aan vrouwen, wat de traditionele kerk niet biedt. Dat de meeste bestaande kloosters geen nieuwe mensen trekken wil dus niet zeggen dat er geen roepingen meer zijn. Veel mensen willen zoeken naar God, ze storen zich aan de geestelijke armoede in de moderniteit en zijn maatschappelijk betrokken. Maar ze hebben hun eigen circuit, ze komen niet in het blikveld van de oudere generatie. Wij zestigplussers blijven achter onze veilige muurtjes en vinden die nieuwe groepen vaak een beetje eng.”

Het is uit het verloop van dit gesprek wel duidelijk dat jullie project Klooster op wielen veel interessante vragen oproept. Wat zijn jullie toekomstplannen?

Esther: “We zijn nog in de opstartfase. Het project wordt getrokken door jongerenwerkers die namens een orde of congregatie lid zijn van de commissie Jongerenwerk en religieuzen. Dat zijn leken, maar ook zij kennen de taal en cultuur van festivals nog niet goed genoeg. Daarom beperken wij ons voorlopig tot kleine festivals en die met een christelijke signatuur. In augustus dit jaar stonden we bijvoorbeeld op Graceland in Vierhouten, dat als hoofdsponsor de PKN heeft.

We zijn nu druk bezig met het maken van een mobiel kloostertuintje, voor naast de caravan. En we gaan koptelefoons aanschaffen voor op de festivals, waardoor mensen stilte kunnen ervaren. Dat is maar een kleine investering, maar wel hard nodig. Onze caravan is overigens ook inzetbaar bij een jongerengroep of schoolklas om ze kennis te laten maken met het kloosterleven. Ideeën genoeg. Maar of het allemaal gaat lukken is afhankelijk van het vinden van goede sponsors.”

Religieuze instituten die actief aan jongerenwerk doen zijn vaak vitaler omdat ze de gedachtewereld van de jongeren kennen, en zijn ook aantrekkelijker voor novicen

het Jongerenklooster
in Diepenveen

> INTERVIEW •

BIJBELSE ONRUST

CHRISTENDOM EN XENOFOBIE

In zijn boek *En dan denk ik aan Brabant, brandt daar nog licht?*, schrijft hulpbisschop van Den Bosch Rob Mutsaerts: "Ik heb niets aan een politicus die zich inzet voor vluchtelingen, maar geenszins van plan is om iemand in zijn eigen huis op te nemen." Het boek wordt besproken in het *Brabants Dagblad* en de recensent vraagt zich – nogal vilein – af: "Welke dakloze heeft Mutsaerts opgenomen in zijn huis?" Jaren geleden preekte de pastor in de kerk waarin ik actief was over het onderwerp 'Bijbelse onrust'. Daaraan moest ik denken bij de vraag die de recensent stelde. Nee, ik heb geen dakloze of vluchteling in mijn huis opgenomen. Maar het blijft knagen. Doen wij genoeg, zijn wij er in voldoende mate voor onze naaste? Wat is de betekenis van Matteüs 25? Bijbelse onrust!

Matteüs 25 spreekt over de zorg voor de zwaksten in de samenleving. In vers 43 geeft Jezus te kennen: "ik was een vreemdeling en jullie namen mij niet op." Moeten wij de woorden van Jezus niet zo verstaan dat de voltooiing van het Koninkrijk op aarde werkelijk dichterbij is, als wij allemaal een gezamenlijke krachtsinspanning leveren om degenen die ons nodig hebben te koesteren? Of is deze overweging een excuus voor mijn eigen tekortschieten?

Ik voor mij constateer hoe dan ook dat wij veraf zijn van een dergelijke krachtsinspanning. Sterker, zowel in de politiek als onder de verschillende christelijke kerken is er een soort middelpuntvliedende kracht waar te nemen. Velen bewegen

zich met hun stellingen naar de uitersten van het politieke en kerkelijke spectrum, naar het gebied waar men niet naar elkaar luistert en geen compromissen meer mogelijk zijn. In de politiek heet dat populisme. Het zal de objectieve volger van het (wereld)nieuws niet ontgaan, dat de omvang van het politieke populisme overal in de wereld sterk toeneemt. In Polen is de populistische regering duidelijk op de rand gekomen van het totalitarisme (zie het verlaten van de trias

politica). Het optreden van regeringsleider Orbán in Hongarije is een doorn in het oog van de christendemocratische fractie in het Europees Parlement. In Slowakije is recentelijk een regelrechte neonazi verkozen op een belangrijke regionale gouverneurszetel. Gelukkig hebben de landelijke verkiezingen er anders uitgepakt; dat was omdat er onlangs een journalist werd vermoord. Alle drie de genoemde landen hebben een rooms-katholieke inslag van sterk conservatieve signatuur. In Amerika werd de populist Trump gekozen, mede dankzij belangrijke steun van de uiterst conservatieve *bible belt*. Hij legde meteen een flinke dosis xenofobie in zijn programma en deinsde er zelfs niet voor terug om kinderen van geïnterneerde asielzoekers uit Mexico te scheiden van hun moeders.

De vanwege zijn standpunten griezelige, zeer rechtse populist Steve Bannon heeft zich ter gelegenheid van de Europese verkiezingen beziggehouden met het ronselen van zeer orthodoxe christenen in Europa. Bedoeling hiervan was

MARIËNBURG NODIGT UIT:

NATIONAAL FORUM

CHRISTENDOM EN XENOFOBIE

ENTREEBIJDRAGE €10,- incl. ontvangst.
INSCHRIJVEN NOODZAKELIJK VIA WWW.MARIENBURGVERENIGING.NL

DEFFINAME

SPEKERS

DRS. SOPHIE IN 'T VELD
EUROPARLEMENTARIËR

PROF.DR. STEFAN PAAS
THEOLOOG DES VADERLANDS 2018

HENK BAARS
GESPREKSLEIDER

ZATERDAG 30 NOVEMBER 2019
VAN 10.30 TOT 13.00 UUR / DOMINICUS KERK, SPUISSTRAAT 12, AMSTERDAM

“IK VROEG MIJ AF OF NIET GEZIEN WORDT WAT EEN GEWELDIGE MENSEN ER BEHOREN TOT DE STROOM SYRISCHE VLUCHTELINGEN”

de christelijke krachten te mobiliseren, teneinde Europa te vrijwaren van islamisering en de immigratie van Afrikanen. Bannon is uiterst conservatief katholiek. In Europa mag volgens hem slechts de joods-christelijke beschaving toegelaten zijn.

Maar Nederland laat zich ook niet onbetuigd. Hier zijn dezelfde soort aarts-conservatieve bewegingen te zien. Ja, ook van katholieken huize. Zo is er de beweging Civitas Christiana, geleid door een zekere Hugo Bos, waarvan de leden – met nette pakken aan en rode sjerpen om – agressief staan te demonstreren bij abortusklinieken.

Dan zijn er de schrijvers Tom Zwitser, Michiel Hemminga en Erik van Goor, allen tappend uit het vaatje van het zogenaamde cultuurchristendom. Een aantal van deze behoudende auteurs is overgestapt van de protestantse naar de katholieke kerk. Van hen zijn *headlines* te horen als: “De secularisering leidt tot islamisering en immigratie.” Hun doel is het herstellen van de traditionele Nederlandse christelijke natie, door middel van het opwekken tot strijd tegen links-katholicisme, en voor een waarachtig cultuurchristendom. En hé, daar vist ineens ook de heer Thierry Baudet in

dezelfde vijver. Zwitser behoort tot zijn politieke denktank. Uitgenodigd tot het houden van een preek in een Goudse christelijke kerk verklaarde ook Baudet zichzelf tot ‘cultuurchristen’. Niet zozeer dat hij nou alle geloofswaarden van de kerken onderschrijft, maar de zogenaamde uniciteit van de joods-christelijke beschaving als enige cultuur in het avondland staat hem wel aan. En als hij het in zijn verkiezingspeech dan heeft over een boreale wereld – boreaal te verstaan in de betekenis van een noords wit mensenras – begin ik toch terug te denken aan de dertiger jaren, waar het Arisch ras werd verheerlijkt en met uitsluiting van andere groepen bestemd was om dit deel van de wereld te bevolken, en begin ik te rillen.

Toen ik dit bedacht hoorde ik plotseling een stemmenkoor klinken, en toen ik goed luisterde hoorde ik de stemmen van het koor van jongeren uit het van oudsher katholieke Steenbergen die een scabreus lied uitgalden tegen een vrouw die het opnam voor de opvang van asielzoekers in Steenbergen.

Ik werd wakker uit een boze droom. En ik vroeg mij af of deze stroom van anti-islam- en anti-immigratiegevoelens onder orthodoxe christenen, mij me nog wel thuis doet voelen in de r.-k. kerk.

Ik vroeg mij af hoe in hemelsnaam de enorme tekorten aan werknemers in de zorg opgelost moeten worden, zonder die fantastische werkkrachten uit Afrika of Klein-Azië, moslim of christen, maakt niet uit.

Ik vroeg mij af of niet gezien wordt wat een geweldige mensen er behoren tot de stroom Syrische vluchtelingen, die zich verzet hebben tegen een meedogenloze dictator en hier een nieuwe toekomst opbouwen en hoe ze daarin slagen! Ik vroeg mij af waarom de kerken niet openlijk stelling nemen tegen de rechts-conservatieve denkbeelden van een wellicht nu nog klein groepje over ‘cultuurchristendom’ – al gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat juist paus Franciscus het goede voorbeeld heeft gegeven, door meteen na zijn uitverkiezing naar vluchtelingen op Lampedusa te gaan en recentelijk te waarschuwen tegen de gevaren van het populisme. Wellicht dat hij met ‘de gevaren’ bedoelde dat populisme veelal gepaard gaat met xenofobie.

KORTOM, ALLE REDEN OM ONS OP 30 NOVEMBER AANSTAANDE (TIJDENS HET DOOR MARIËNBURG GEORGANISEERDE ‘NATIONAAL FORUM CHRISTENDOM EN XENOFOBIE’ IN DE DOMINICUSKERK IN AMSTERDAM) SAMEN TE VERDIEPEN IN DEZE ACTUELE PROBLEMATIEK. ●

VOOR MEER INFORMATIE: ZIE PAGINA 3 VAN DIT MAGAZINE EN WWW.MARIENBURGVERENIGING.NL

Vuur en Water

“In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.” Deze waarschuwing, voorheen gebruikt met betrekking tot financiële producten, is vandaag nog héél actueel in de katholieke kerk.

VATICANUM II Het ging allemaal goed in die wat kleine wijkkerk. Een hechte geloofsgemeenschap als onderdeel van een Nederlandse stedelijke parochie met enkele kerklocaties. Een parochie waarvan de pastorale zorg al decennia was toevertrouwd aan een kloosterorde. De paters-pastors stelden vanaf het begin dat de parochianen zélf kerk moesten zijn. Zij werden uitgedaagd zélf te denken. De religieuzen waren er alleen ter ondersteuning en begeleiding. Uit het midden van die geloofsgemeenschap stonden mensen op die met vuur voorgingen in zondagse diensten. Woord- en communievieringen, die zij voor elk weekeinde weer binnen een kleine voorbereidingsgroep zorgvuldig samenstelden aan de hand van een actueel thema. Vieringen waarin de persoonlijke voorbeden aan de Eeuwige konden worden uitgesproken. Daardoor ontstonden onderlinge banden die in het dagelijkse leven waren terug te vinden.

Dat alles was helemaal naar de visie van Vaticanum II, toen rond 1962-1965 onder de naam *aggiornamento* de rooms-katholieke kerk bij de tijd werd gebracht. Niet langer draaide alles om regels en starre dogma's. Men had, bevlogen door de Geest, behoefte aan een bewegelijke Kerk.

LENTE Zoals het in dat kleine kerkje ging, zo verliep het in veel katholieke geloofsgemeenschappen in Nederland. Men inspireerde elkaar en zag zich gesteund op de bijeenkomsten van de Acht Meibeweging. Het christendom had toen – en heeft nog steeds – behoefte aan vernieuwing, renovatie en herbronning. Die kwamen er, mede dankzij Huub Oosterhuis, Bernard Huijbers, Antoine Oomen en anderen. Bij menig protestants en katholiek kerkkoor, verscheen een grote reeks eigentijdse liederen en moderne muziek op het repertoire. Lieder die uiting gaven aan wat er in de mensen omging. Mgr. Rinie Bekkers, de pastorale bisschop van de gewetensvrijheid, was in die jaren dé exponent van die kerkelijke vernieuwing. Alles kwam in bloei, het werd lente in de Kerk; een verademing, katholiek Nederland leefde op! Opvallend is dat paus Franciscus in onze tijd opnieuw een lans breekt voor het recht op zelfstandigheid van die kleine gemeenschappen. Juist in die kleine christelijke gemeenschappen, in die oervorm, bleek de Kerk niet alleen uit mensen te bestaan, maar was zij ook dicht bij die mensen.

OMGEKEERDE TRANSITIE Daarom is het zo jammer dat in

de 21e eeuw veel kerkelijke leiders meenden om dat wat in decennia is opgebouwd in korte tijd te moeten afbreken; op naar een neo-traditionalisme. De hervormingen werden door hen 'geherinterpreteerd'. In Nederland ging aartsbisschop Eijk daarin voorop. Zoals bekend sloten hij en zijn volgelingen kerkgebouwen en vervormden zij kleine parochies tot onpersoonlijke grote eucharistische centra, voorzien van een doorgaans neo-traditionalistisch ingestelde leiding. Heel overzichtelijk voor die leiding, maar afzichtelijk voor de parochianen die dit alles gehoorzaam zouden moeten ondergaan. Dit proces gaat nog steeds door. Kille leiders hechten daarbij een overdreven belang aan rituelen, en missen tegelijkertijd het gevoel voor sociaal en spiritueel leiderschap. Ook laten zij geen ruimte voor 'divers geloven'. Eén Kerk, één denken, één geloof, basta!

Zij weten zich daarbij gesteund door een kleine groep fundamentalisten die geloofsvrijheid binnen de katholieke kerk verafschuwt. De zogenaamde progressieve parochianen worden de kerk uitgejaagd. Sommige kerkleden passen zich maar aan, moe van de strijd. Anderen daarentegen, nog niet weggejaagd, gaan zelf weg. Die uittocht, die als oorzaak wordt genoemd van het teruglopend kerkbezoek, is de laatste jaren alleen maar versneld toegenomen. Mensen vluchten weg uit de machtssfeer van hun leiders, die zij allang niet meer als hun herders ervaren. Sommigen houden het totaal voor gezien, anderen zoeken hun toevlucht bij PKN-gemeenschappen, andere religies, of vormen een kleine zelfbesturende geloofsgemeenschap. De meeste daarvan steunen hun oude kerk natuurlijk niet meer financieel, waardoor een extra argument in handen komt van de kerksluiters.

De rooms-katholieke kerk van nu doet ons denken aan het Rotterdamse beeld 'De Verwoeste Stad' van Ossip Zadkine. Een harteloze kerk en een mens die schreeuwt naar zijn Schepper.

REORGANISATIE Als voorbeeld weer de kleine wijkkerk. Het convent, dat naar volle tevredenheid van het progressieve deel van de parochianen de parochie jarenlang pastoraal had begeleid, vergrijsde en gaf haar pastorale taken terug aan het bisdom. Dat was snel geregeld. Het bisdom nam gretig die taak van hen over. In rap tempo ging dat ook hier van enkele geloofsgemeenschappen de kerkgebouwen sluiten en die gemeenschappen samenvoegen tot één grote fusieparochie. Eén grote katholieke kerkgemeente moest het worden, onder het alziend oog van een nieuwe pastor die voortaan uitdrukkelijk pastoor genoemd moest worden. Gelovigen dienden hun heil voortaan maar te zoeken in de meer traditionele hoek, en soms ver weg van hun vertrouwde woonomgeving. Veel erger nog en geraffineerd onopvallend, werden wijzigingen doorgevoerd in het pastoraal beleid en de

Kille leiders hechten een overdreven belang aan rituelen, en missen tegelijkertijd het gevoel voor sociaal en spiritueel leiderschap

praktijk van vieringen. Dit gebeurde volgens de methode van Mussolini's kip. "Als je ongemerkt een kip wilt plukken moet je dat niet in één keer doen, maar elke dag een veertje", zou hij ooit gezegd hebben. Het kerkbestuur liet weten de toen gebruikelijke liturgie voor de toekomst niet meer te kunnen garanderen. Naar aanleiding van de nota *Samenwerking Geboden*, werd op vragen van parochianen over het 'van onderaf organiseren' gezegd dat uiteindelijk de bisschop beslist. En dat gebeurde ook.

Als eerste werd het parochieblad, altijd een tijdschrift van en door de parochianen, vervangen door een magazine – enkel een informatieblad van kerkbestuur en pastoraal team naar de gelovigen. Ook de vormgeving kreeg een traditioneel uiterlijk met de van vroeger bekende 'zoete plaatjes'. Kort daarna werd zonder uitleg meegedeeld dat de paaskaars, volgens de traditionele regels, niet meer bij elke viering zal worden ontstoken en dat aan die regels niet zou worden getornd.

TERUG NAAR VROEGER Hoewel een geloofsbelijdenis in de praktijk tijdelijk is, dus aan verandering onderhevig, mochten alternatieve Credo's niet meer worden gebruikt. Uitdrukkelijk werd, zoals voorheen, instemming geboden met het Credo van Nicea. Daarnaast mocht dan als variant de Geloofsbelijdenis van de Apostelen worden uitgesproken. Vurige lekenvoorgangers ervoeren een douche van ijskoud water toen ze, zonder bedankje, naar huis werden gestuurd. Het Pastoraal Team kwam met een jaarplan. De vormgeving van de liturgie werd teruggedraaid naar vroeger. Een heel pijnlijk detail daarvan was het niet meer mogen delen van de voorbeden zoals toevertrouwd aan het intentieboek. Natuurlijk werd een uitzondering gemaakt voor betaalde intenties.

Het liederenspeelplan werd onder de behoudende loep genomen. Lieder met te weinig godsgehalte werden geweerd en ouderwetse gezangen kwamen weer terug in de liederenbundels. Het is een gestapeld terugdraaien naar een neo-traditionalistische vorm van kerk-zijn die niet meer van deze tijd is. Een officiële voorganger zonder preekschaamte hield rond Pasen 2019 de mensen voor om de Bijbelse wonderen vooral niet als metaforen te zien: "Alles is echt gebeurd, mensen!". Helaas voor deze voorganger mogen we constateren dat het geloof geen wetenschap is op basis van

een geschiedenisboek, maar een relationele houding tot het Eeuwige. Een betrokkenheid met een daaruit voortvloeiende leefstijl.

Geen wonder dat velen de Kerk verlaten en de meeste jongeren er geen boodschap aan hebben. Een klein aantal kerkverlaters gaat nog een pijnlijke stap verder en laat zich bij de rooms-katholieke kerk uitschrijven.

REDDEN WAT ER TE REDDEN VALT Nog voordat de nieuwe pastoor zijn intrede zou doen had een aantal vurige maar verontruste parochianen, die de bui met al dat dovende water al zagen hangen, de koppen bij elkaar gestoken en een groep geformeerd. Een soort ‘centrum van spiritualiteit’ voor mensen, jong en oud, die ooit geïnspireerd waren door het leven en werken van een aantal kloosterlingen. Zij wilden graag de verworvenheden uit het verleden behouden, en in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie bijeen blijven komen en vieren. In een van de parochielokalen (!) kwamen zij geregeld samen rondom het Mysterie, met dienen, bidden, vieren en leren. Eigen inbreng van de deelnemers was een kenmerk. Je was bij de Ene, waarvan je als kind dacht dat die alleen in de kerk verbleef.

Om de zelfstandigheid te garanderen werd van dat centrum een stichting gemaakt, waarbij bewust het woord ‘katholiek’ niet in de statuten was opgenomen. Geen wonder dat de nieuwe pastoor bij zijn kennismakingsronde schrok van die inmiddels goedlopende stichting. De notulen gelezen hebbend, begreep hij dat hij juridisch gezien geen macht had over die stichting.

BLUSWATER De pastoor zou echter geen goede manager geweest zijn als hij het daarbij had laten zitten. Op velerlei manieren poogde hij het vuur van die groep te blussen en invloed uit te oefenen. Uiteindelijk stelde hij samenwerking voor. Dat klonk enkele bestuursleden van de stichting als kerkmuziek in de oren: “Eindelijk wordt ook onze groep serieus genomen.” Zij zagen helaas in die samenwerking niet het water dat hun vuur in gevaar bracht.

Zo kreeg het Pastoraal Team, volgens het principe van die kip en de veertjes, toch invloed op de kwantiteit en kwaliteit van de stichtingsactiviteiten. Ook het aan de groep beschikbaar stellen van de parochielokalen ging haar autonomie ondermijnen: er kwamen meer voorwaarden. Het eigen gezicht van de stichting brokkelde af. Het aantal activiteiten verminderde ras want “de parochie heeft ook al zijn eigen aanbod”. Reden voor een aantal actieve belangstellenden om af te haken.

Het groepsbestuur ging inmiddels de aanpassingen aan de eisen van het Pastoraal Team, hún water bij de wijn, voor zichzelf goedpraten. Wat zo vurig begon is inmiddels weg,

het eigene verdwenen. De liederenkeuze voor de vieringen onderscheidt zich in niets meer van die van de parochie. Nog wat meer bluswater en alleen de groepsnaam herinnert nog aan het vuur van toen.

CATHOLICA Zoals die groep begon, zo wordt er veel ‘gekerkt’ in katholiek Nederland, in katholiek Europa, alleen weinig meer in de kerken. Geestverwanten die kleine cirkels vormen. Geen statische kerkjes, maar ecclesia’s in beweging, van mensen die samenkomen in woonkamers en zaaltjes. Mogelijk hebben die kleine autonome samenscholingen, die kleine ecclesia’s, behoefte aan een ‘spirituele paraplu’ van samenwerking om het vuur brandend te houden. Een overkoepelende catholica van tochtgenoten, waarin vrouwen en mannen in gelijkwaardigheid op weg gaan. Waar de onderstroom van het leven zichtbaar wordt. Waar leden intrinsiek gemotiveerd hun talenten voor de gemeenschap kunnen inzetten, om zo de christelijke boodschap uit te dragen. Waar lief, leed en ervaringsverhalen echt gedeeld kunnen worden.

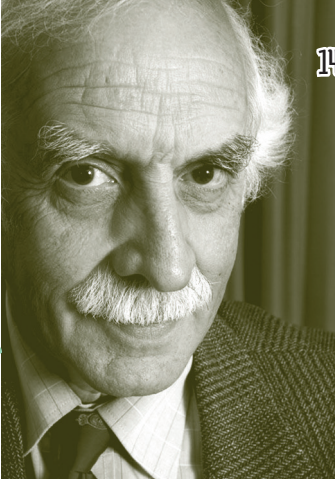
Voor hen, voor ons, zouden de *Mariënburgvereniging*, *De Roerom*, *2of3bijEEN* en vergelijkbare platforms van progressieve christenen, meer en vooral samen, naar buiten mogen treden. Niet één keer, maar meerdere malen per jaar een ontmoeting organiseren op vooral wisselende locaties in Nederland.

Zo zou een catholica als van het eerste uur in onze tijd opnieuw kunnen verrijzen, met geloven in diversiteit, met minder regels en vooral zonder dogma’s: een catholica van inclusie en laaiend vuur.

We zien om ons heen dat water het vuur kan doven, maar laaiend vuur kan ook het water doen verdampen! Dat het zó mag worden! ●

PAUL SEESINK – WWW.SEEKSINKWEB.NL - PAUL@SEESINKWEB.NL

**TRANSITIE
TWAAR?**

ERIK JURGENS

WAARÓM WILLEN WE EIGENLIJK 'GELOVEN'?

De neiging om geloof te hechten aan zaken die onbewijsbaar zijn, maar richtinggevend, zit blijkbaar diep in de mens. Het woord al. Wat doen we als we 'geloven'? Eens kijken waar zo'n woord vandaan komt.

Foi (Frans) en *faith* (Engels) komen van het Latijn: *fides*. Dat betekent 'vertrouwen', en ook 'trouw'. Al in klassieke tijden was er dus behoefte aan een woord dat uiting gaf aan deze diepliggende menselijke behoefte. Zonder vertrouwen in de mensen om ons heen, in de voorspelbaarheid van wat er gebeurt, in de zekerheid van het alledaagse, kan een mens niet leven. De Germanen hadden ook een woord voor dit vertrouwen: wat nu ons woord 'geloof' is. 'Trouw' werd een apart woord.

De mens zoekt dus zekerheid in zijn dagelijks bestaan. Maar destijds waren er veel gebeurtenissen die onverklaarbaar waren, onzeker, zoals het weer, misoogsten, ziekten en oorlogen. Daarvoor verzon men oorzaken, met name het bestaan van hemelse krachten die daarover gingen en die men via offers en gebeden gunstig kon stemmen. Dat was slim, want dat 'geloof' schonk de mens meer zekerheid in zijn bestaan. Nicholas Wade betoogt in *Het geloofsinstinct. Het succes van religie* (2010) dan ook dat de vaardigheid van homo sapiens – onze voorouder – om deze verklaring te verzinnen, hem voorsprong heeft gegeven in de evolutie. Zo intelligent om die goden te bedenken, en te beïnvloeden door samen voor hen te offeren en te dansen: daardoor schiep deze oermens een zo sterk onderling kader als groep, dat hij uiteindelijk als sterkste overbleef.

Het religieuze instinct, de behoefte een verklaring te vinden voor het onverklaarbare, en het zoeken naar vastigheid, of die zich nu in godsdienst uit of in andere levensovertuigingen, zit diep in onze genen. Daarvoor hoeven we ons niet te schamen. We willen een verklaring vinden voor de zin van ons bestaan, en voor de vergankelijkheid daarvan. En als die verklaring niet bestaat, dan verzinnen we er een. Jehovah, God, Allah, zijn indrukwekkende voorbeelden daarvan.

Het prachtige verhaal van Jozef en de Exodus in de Joodse Bijbel; dat van het leven van Jezus in de evangeliën, gestorven uit liefde voor zijn medemens; en dat van Mohammed, profeet van de Barmhartige, deze verhalen worden ons voorgehouden ter navolging. Van het Exodus-verhaal in Genesis is geen greintje historisch bewijs te vinden, van de oorsprong van de islam in Medina en Mekka evenmin. Van het feitelijk hebben bestaan van Jezus is ook maar weinig terug te vinden. Maar dat doet niet af aan de grootsheid van die drie verhalen voor ons inzicht in het menselijk tekort.

Wade suggereert zelfs dat de Koran is geschreven in Jeruzalem, na de verovering daarvan door de Arabieren, rond 640 na Christus. Als argument voert Wade aan dat de Koran zowel Abraham als Jezus opvoert als profeten. Die waren in het Mekka van Mohammed in 632 niet bekend, maar volop in Jeruzalem.

Je kunt daarnaast overigens ook in profane zaken 'geloven'. Zoals in het belang van democratie, rechtsstaat en mensenrechten. Toch ook een richtinggevend verhaal voor onze beschaving.

POOLSE PAROCHIE IN LIMBURG

Er zijn in Nederland veel Polen die als seizoenarbeiders een aantal maanden van het jaar hier verblijven. Hoe vergaat het hen op het gebied van werk, sociaal leven en de beleving van het katholieke geloof dat ze van huis uit meebrengen? Bartiomiej Malys is pastoor van de Poolse parochie in Limburg. Hij geeft ons zijn indruk.

Een heerlijk Pools gebakje onderstreept de hartelijke begroeting in de pastorie te Meterik bij Horst aan de Maas. Voor Bartiomiej – zeg maar Bart! – is deze behuizing het centrum van zijn pastorale werk voor de Poolse katholieken in Limburg.

Geboren in 1964 in Wroclaw heeft hij al een flinke staat van dienst achter de rug.

Hij is lid van de *Societas Christi emigratorum Poloniae*. Dit is een religieuze congregatie die is opgericht om Poolse katholieken in het buitenland nabij te zijn. De congregatie telt vierhonderd leden. De gemeente van Bart is in

Bochum in Duitsland.

Na zijn priesterwijding in 1994 gaat hij aan het werk in de parochie van Szczecin (Polen). Deze plaats heette vroeger Stettin in het toenmalige Duitse Vorpommern. “Kerkelijk gezien en ook op politiek gebied is dit een belangrijke plaats” verduidelijkt Bart. “Want hier begon de protestantse theoloog Dietrich Bonhoeffer in de jaren dertig van de vorige eeuw in Finkenwalde zijn vormingswerk, dat bekend werd onder de naam *Bekennende Kirche*. Deze stroming verzette zich tegen de nazi-ideologie. Na de oorlog moesten de Duitsers daar weg en werd het gebied bewoond door Poolse mensen.”

GROTE STEDEN Zijn volgende parochies zijn in Berlijn en Keulen. In 2000 gaat hij naar Rotterdam. Daar is de Willibrordkerk beschikbaar voor het pastoraat onder de Polen. De parochie strekt zich uit tot Den Haag en Zeeland. De gastarbeiders werken voornamelijk in de havens, de tuinbouw en

FOTO

LILIANE VAN HELDEN

Poolse priester Bartiomiej Malys

De kerkelijkheid loopt ook bij ons terug. Want velen zijn in het weekend doodmoe van het zware werk en willen uitrusten, of ze moeten zelfs op zondag aan de slag

de bloembollenteelt.

“De parochie daar bestaat al enkele jaren, en met bisschop Ad van Luyn en zijn team kon ik goed samenwerken. Voor de verspreid wonende en werkende Poolse parochianen is het niet gemakkelijk om een persoonlijk contact op te bouwen. Daarom zijn groepen van vrijwilligers erg belangrijk voor ons parochiewerk. Daarbij is de samenkomst bij de wekelijkse eucharistieviering erg belangrijk om zich bij elkaar thuis te voelen als Poolse gemeenschap.”

NAAR HET LIMBURGSE In 2006 volgt de overstap naar Limburg. “In dat jaar werd de Poolse parochie in Meterik opgericht. Aanvankelijk hoorden ook de Poolse mensen in Brabant en Zeeland tot onze parochie. Voor mij als pastoor was dat echt niet meer bij te houden. Daarom ben ik nu alleen verantwoordelijk voor onze mensen in Limburg. Naast Meterik heb ik nog pastorale locaties in Venlo, Weert en Nuth. De parochie is toegewijd aan Faustyna Kowalska, een Poolse zuster die in het jaar 2000 heilig verklaard werd. Deze naam geeft een bijzonder thuisgevoel voor onze mensen.”

PASTORAAT In Limburg wonen naar schatting tienduizend arbeidsmigranten uit Polen. In het hoofdseizoen loopt dat op tot twintigduizend personen. “Voor hen ben ik als enige priester samen met een aantal vrijwilligers bezig om ze in hun geloof en leven bij te staan. Ik doe dat vanuit de normale kerkelijke regels die wij van huis uit meegekregen hebben. Dat wil zeggen dat het ontvangen van de sacramenten voor ons erg belangrijk is. Ook het regelmatig afnemen van de biecht hoort hier uitdrukkelijk bij. Ik trek elke zondag vanuit Meterik ook naar de overige drie locaties in de provincie om de eucharistie te vieren. Op een gewone zondag bereik ik zo toch vijfhonderd mensen. Op de grote feestdagen kan het bezoekersaantal oplopen tot tweeduizend. Niet extreem veel. De kerkelijkheid loopt ook bij ons terug. Want velen zijn in het weekend doodmoe van het zware werk en willen

uitrusten, of ze moeten zelfs op zondag aan de slag.

Na de viering heb ik geen tijd om daar te blijven hangen bij koffiedrinken of een uitgebreid praatje. Wel maak ik dan afspraken met mensen, die we dan op weekdays afhandelen. Naast persoonlijke problemen gaat het dan ook over het regelen van de overige sacramenten. Per jaar zijn er ongeveer honderd doopjes. Want naast de doorgaans jonge mannen horen er ook vrouwen en jonge gezinnen tot onze parochie. Dertig communicantjes mochten we dit jaar in onze gemeenschap feestelijk in het zonnetje zetten. Wanneer mensen gaan trouwen, dan gaan ze voor de bruiloft naar hun eigen vertrouwde omgeving in Polen. Jaarlijks heb ik vijftig bruidsparen die ik in een cursus van zes avonden voorbereid op het huwelijk.”

KATHOLIEK NEDERLAND Bart is nu al negentien jaar in Nederland en weet intussen hoe de hazen hier in het katholieke pastorale veld lopen. “Voor mij en mijn landgenoten was het wel schokkend om te ervaren hoe de katholieke situatie hier is. Totaal anders dan in ons thuisland. Bij ons is het kerkbezoek en het ontvangen van de sacramenten nog altijd erg intensief. Zelfs in het overwegend katholieke Limburg komen de mensen nog maar mondjesmaat naar de weekendvieringen. Ook voor de overige sacramenten is nauwelijks nog interesse. En de manier waarop onze paus Johannes Paulus II in 1985 in Nederland ontvangen werd, is voor mij onbegrijpelijk. Waarom hem als hoogste gezag van het katholieke geloof zo vernederen en waarom zo tegen hem tekeer gaan? Volgens mij heeft dat te maken met het feit dat na het Vaticaanse Concilie vanaf 1965 de vernieuwingsbewegingen teveel macht kregen, en door alle geëxperimenteerde geloofsbeleving mettertijd hier in een chaos terechtgekomen is. Ook bij de vrijere opvatting rond huwelijk en seksualiteit en het zonder meer erkennen dat homoseksuele mensen als normaal moeten worden gezien, heb ik vraagtekens. Wij zien

alle actuele evenementen van de LHBT-gemeenschap als een bedreiging van de maatschappij die op de basis van het huwelijk van man en vrouw is opgebouwd. Zeker, homo's verdienen ook van kerkelijke zijde respect, maar ze hebben hulp nodig.

Op deze gebieden is de kerkelijke sfeer in Polen behoudender. Daar staat het gezin in het centrum van het leven, ook van het geloof. Ook de huidige regering van de PiS-partij – *recht en rechtvaardigheid* – beschermt zoveel mogelijk de katholieke waarden. Regelmatig hoor ik hier opmerkingen over de zogenaamd nationalistische regering in Polen die tegen buitenlanders zou zijn. Dat is gewoon niet waar. Men moet weten dat Polen drie miljoen mensen uit de Oekraïne heeft opgenomen. Onder PiS gaat het ook economisch beter. We zijn best tevreden met hoe het op dit moment in Polen gaat. En de soms bespottende opmerkingen hier over Polen, alsof we allemaal achterlijk zouden zijn, zijn voor ons vernederend en respectloos.”

SOCIAAL LEVEN Na deze uitweiding over de katholieke normen en waarden nu terug naar de hardwerkende mensen hier in Limburg. Het hoofdseizoen ligt tussen maart en september. Dan werken de meesten in de aspergeteelt, de champignonkwekerijen, de tuinbouw en de logistiek. Ook zwermt men uit naar andere sectoren zoals de bouw, of overal waar ze verder maar aan de slag kunnen.

De kwesties van huisvesting en beloning blijven actueel. Men probeert via de uitzendbureaus alles met de werkgever goed te regelen. Van verschillende kanten is men bezig goede huisvesting met een fatsoenlijk privéleven voor elkaar te krijgen. Maar betere huisvesting kost weer meer huur, en velen willen zoveel mogelijk geld naar huis kunnen sturen. Want daarvoor zijn ze naar hier gekomen.

“De verhouding met de werkgevers is ook verschillend” aldus Bart. “Sommigen van hen zijn erg goed en stimuleren hun werknemers om zich via studie verder te bekwamen in een of andere richting die ze verder kan helpen in hun leven. En anderen proberen toch weer op slinkse wijze zoveel mogelijk van hen te profiteren en zoeken de mazen van de wet op. Er is hier in Horst de Stichting Arka – *Algemene Rooms-katholieke Ambtenarenvereniging* – die hulp biedt bij sociale kwesties rond gezondheidszorg, belastingformulieren en recreatieve activiteiten. Zo is er intussen ook een Poolse winkel waar iedereen blij mee is. Dat geeft weer een

thuisgevoel. Want heimwee is er praktisch altijd. Ook is er een eigen informatiecentrum waar alle mogelijke hulp verleend wordt. Mevrouw K. Gorska van dat centrum is ook lid van ons parochiebestuur.

Verder alle lof voor de mensen van de gemeente Horst en vele andere Limburgers die hun best doen om ons in alles te helpen. Ook in plaatselijke verenigingen is er plaats voor ons, zoals in de voetbalclub van Grashoek waar wij ons potje meespelen.”

VREUGDE EN ZORGEN Het feit dat er zoveel gastarbeiders in ons land zijn, is een kwestie van de grote politiek waar Bart erg blij mee is. “Dat de EU is opgericht is zonder meer een grote zegen, ook voor Polen. Want na de vreselijke

tijd van oorlog en de communistische bezetting kunnen we nu eindelijk onze eigen koers volgen. Maar vaak beseffen de westerse landen te weinig dat wij in Polen in het verre verleden al met de ons omringende landen en etnische groepen een democratische samenleving hadden. Die berustte op constante christelijke waarden en normen rond

menselijk leven en huwelijk en gezin. We hadden als eerste in Europa, al in 1871, een democratische constitutie. Dat was tegen het zere been van de ons omringende absolutistische grootmachten, die besloten om ons land te verdelen tussen Rusland, Duitsland en Oostenrijk. Polen waren altijd bezig met de intensieve inzet voor vrijheid van het eigen land en andere landen, in de laatste oorlog ook voor Nederland. Dus het contrast van de Poolse levensvorm met die van andere Europese volkeren is niet een kwestie van minder ervaring met andere culturen, maar komt voort uit de verwondering over bepaalde vormen van decadentie die we hier om ons heen waarnemen. Daardoor krijgen de mensen die van buitenaf naar hier komen, steeds minder respect voor de zogenaamde moderne westerse samenleving. Ik heb hoop dat de bezinning op enkele belangrijke christelijke waarden ons toch als kompas kan dienen om bescheiden en hulpvaardig ons leven in te richten.” ●

Het was wel schokkend om te ervaren hoe de katholieke situatie hier is. Totaal anders dan in ons thuisland

TWAALF BRIEVEN OV

Brief 9 - 20 juni 2018

Beste Yosé.

Ja, die moederborst van Maria, daar zeg je wat. De feministische theologe Willy Jansen heeft daar een essay over geschreven. “De macht van Maria zit in haar borsten”, zegt ze. Maria’s macht is geconcentreerd in haar moedermelk en moederborsten, waarbij de melk symbool staat voor Gods Woord en het zogen voor het doorgeven daarvan. Soms wordt de macht van Maria’s melk gelijkgesteld aan die van Christus’ vergoten bloed. In zijn *Confessiones* vergelijkt Augustinus moedermelk met hemelse troost en hij kan nauwelijks beslissen of hij liever zijn geestelijk voedsel ontvangt uit de wonde van Christus of uit Maria’s borst. Voor mij klinkt dit allemaal nogal merkwaardig, ook al sluit het beeld van de moederborst wel aan bij Bijbels spraakgebruik (Jesaja 66:11). Hoezo dient Maria’s melk als helende substantie voor gelovigen? Kijk eens naar de afbeelding waarop Maria haar moedermelk rechtstreeks in de mond van die zieke monnik spuit. Ik ken genoeg afbeeldingen van Maria Lactans, o.a. die met Bernard van Clairveaux – die ik overigens geen heilige noem, want voor mij is het niet aan mensen om te beslissen wie er nu wel of niet heilig is. En volgens mij gaat ook geen enkele kerk daarover.

Je hebt helemaal gelijk, als je zegt dat de reformatie plaatsvond in de late middeleeuwen, in tijden die doordrenkt waren van angstgeloof, oordelen, pest, hel en verdoemenis, kruistochten en heksenwaan. Denk maar aan de schilderijen van Jeroen Bosch. Daarmee is niet alles gezegd, maar het is goed ons ervan bewust te zijn. Het laatste officiële Europese heksenproces vond nog plaats in 1792 (!). Jij denkt, dat het afschaffen van Maria de reformatorische heren goed uitkwam? Op die gedachte was ik nog niet gekomen. Er zijn overigens best voorbeelden van protestantse vrouwen, die hun plek hebben opgeëist, zoals Grietje van Dijk, Anna Maria van Schurman en Marie Dentière. De laatste heeft nu zelfs een plaats gekregen op het grote Reformatiemonument in Genève. Hier wacht nog een schone taak voor feministische theologie.

Calvijn en Luther kwamen inderdaad niet boven de gangbare vrouwonvriendelijkheid uit. Maar Calvijn heeft wel degelijk gepleit voor vrouwelijke diakenen en Luther eiste dat meisjes mochten studeren. Luther dankte veel aan zijn vrouw (en vroegere non) Katharina von Bora. Hij noemde haar liefkozend ‘*Herr Käthe*’. Wist je dat? Hoewel vrouwen toen niet handelingsbekwaam waren, vermaakte hij zijn hele bezit aan haar. Toch kreeg ze na zijn dood geen cent. Er is al best veel feministisch onderzoek gedaan naar vrouwen in de reformatie, die hun partijtje hebben meegeblazen. Maar hun rol is nog altijd onderbelicht.

Ik ben het niet met je eens, als je zegt dat protestantisme puur rationeel zou zijn en geen devotie zou kennen. Ik geef toe dat dit wel speelt, maar de meeste beslissingen zijn ook hier niet rationeel genomen. De Nadere Reformatie is een voorbeeld van innige devotie en mystiek. Jij ziet de volksdevoties rond Maria vooral als spanningsverhouding tussen de belangen van kerkleiding en kerkvolk. Hoe zit dat dan bij protestanten? Hoeveel top kan de basis gebruiken en omgekeerd? Dat vereist in beide kerken doorzichtige machtsstructuren. Ik steun jouw idee om de hele zaak eens uit het oogpunt van (mannelijke) belangen te bezien. Heldere machtsverhoudingen maken macht controleerbaar. Dat geeft een gespreksbasis en een reële mogelijkheid om kritisch te zijn. Als

ER MARIA

Klein Mariaportret in de kapel van Sulaymaniyah.

hiërarchie bij protestanten formeel niet bestaat, blijft onduidelijk wie er nu eigenlijk macht uitoefent. Dan ontstaan er netwerken en oncontroleerbare posities. En dat verlokt tot machtsmisbruik.

Dan over de Mariadogma's die pas in 1854 en 1950 opkwamen. Ook de pauselijke onfeilbaarheid is van ver na de reformatie (1870). Hoort dit bij een ontwikkeling die zowel Maria als de paus steeds meer ophemelt? Misschien een reactie op het protestantse verdonkeremanen? Toch heeft de reformatie zichzelf beschadigd door Maria bijna geheel te elimineren. Hoog tijd nu voor een stevige oecumenische discussie. Dat kan interessant worden als het een echt open gesprek is. Kunnen protestanten een vorm van Petrusdienst aanvaarden? Kunnen ze Mariadevotie zien als de spirituele behoefte om een eenzijdig mannelijk Godsbeeld te corrigeren? Ik denk aan die afbeeldingen waarbij mensen onder Maria's vleugels schuilen (het Bijbelse beeld uit Psalm 61). Bij Maria kun je thuiskomen, haar wijde mantel beschermt je. Toen ik als oecumenische gast in den Bosch de bisschopswijding van Mgr. De Korte meevierde, werden er Maria-liederen gezongen met een hartstocht die me compleet overrompelde.

Tenslotte: volgens jou is de Geest (Hebreeuws *Ruach*) vrouwelijk, maar transseksualiseerde ze bij haar emigratie naar Griekenland. Volgens mij klopt dat (grammaticaal) niet. Meisje is een onzijdig woord en pontificaat ook. Het woordgeslacht valt niet altijd samen met het biologische geslacht. Zelf spreek ik liever niet in termen van sekse over de Geest (ook niet over God).

Met goede groet en houd goede moed. Margriet

Beste Margriet.

Ik onderstreep je waarneming over macht. Ik heb niets tegen bisschoppen of hiërarchie. Het is dan duidelijk, de macht is controleerbaar. Sommige bisschoppen hanteren hun macht slecht, er zijn echter wel grenzen aan. Dat vind ik belangrijk. Die Nederlandse ideologie dat iedereen gelijk zou zijn? Dank je de koekoek!

Die gedachte over het transseksualiseren van de Geest hangt voor mij samen met mijn Latijns-Amerikaanse ervaringen. In 1995 studeerde ik in Costa Rica. Daar zag ik hoe mensen hun geloof relativerden en hartelijk om zichzelf konden lachen. Wel loopt de kerk daar tegen de Europese dominantie aan. Daarom valt paus Franciscus er goed: hij is Latino en kent hun realiteit. Een enkele Europese bisschop wordt daar nerveus van. Dat is dan zijn probleem! Er is in Latijns-Amerika een diep besef, dat elk theologisch spreken uiteindelijk stotteren is. Het zijn 'onze' spinsels over God. Toen ik daar zei dat de Geest patroonheilige is van alle transseksuelen, begreep men dat onmiddellijk als een knipoo naar krampachtig mannelijk machismo van heteromannen. Incest en seksueel misbruik in het huwelijk komt bij 30% tot 80% voor, afhankelijk van het land. Geloof me, daarginds zijn heteromannen het probleem. Over homoseksuele mensen kunnen we een andere keer discussiëren. Zo ongeveer. Lachen dus als ik zoiets zeg. Ja, en dan is Mariadevotie een warm bad. Het volk is een sterke religieuze eenheid en heeft die devotie zelf in handen. Totaal anders dan in Fatima, met die enorme betonnen vlakke – groot als een vliegveld. Daar is geen boom of grasspriet te zien, laat staan een schaap. Alles in beton gegoten, ook de priestergreep op dat gebeuren. Maar In Latijns-Amerika zijn echte devotionele volksfeesten. Tikje Indiaans ook nog.

Die dogma's rond Maria. Onbevlekt Ontvangen, zonder erfzonde. Prachtig. Augustinus vond de erfzonde uit: onze begeerten, vooral de seksuele. Eeuwenlang diep-theologische discussies. Thomas van Aquino stelde dat erfzonde gaat over de maatschappelijke zondigheid, die ons kleine individuen tot zondig handelen verleidt. Hoe actueel! Kun jij als consument nog iets kopen dat slaafvrij is? Hoe weet je of wat je koopt slaafvrij is? Niet dus, behalve in Wereldwinkels. En dat hoop ik dan maar. Ik wil graag geloven, dat Maria (ons voorbeeld van geloof) daar buiten staat. Werd Maria met ziel en lichaam ten hemel opgenomen? Hemel, wat is dat? Ziel, wat is dat? Transcendent lichaam? Dus, wat wordt er dan gezegd? Daar mogen mijn hiërarchen elkaar best over onderhouden. Dat houdt ze van de straat.

De paus onfeilbaar? Ach, formeel enkel als hij ex-cathedra spreekt. Dat deed die paus in 1950: over die ziel en die hemel en dat transcendente lichaam. Gelukkig is er terughoudendheid. Het staat me niet bij of een ex-cathedra-uitspraak het principiële recht op geloofsdiscussie in de Catholica buiten werking stelt? Ik dacht het niet. Maar die onfeilbaarheid was een historisch zwakgebod. Denk eens aan al die Europese koningen en keizers die hun macht moesten overdragen. En dan de Vorst van het Vaticaan onfeilbaar maken? Franciscus wil dat doorbreken. Hij bevordert het geloofsgesprek. Dat is weer echt leiding geven aan 'Gods volk onderweg'.

Ik zie hoe rond de Mariadevotie een subtiel spel gespeeld wordt van een machtsbalans tussen volk en clerus. Het volk krijgt veel ruimte en neemt die ook. De clerus kijkt beminnelijk toe en geeft er zachtjes leiding aan. De wederzijdse welwillendheid en de gezamenlijke devotie geven de clerus feitelijk een stevige controle over de gemeenschap, maar altijd alleen zolang de gemeenschap dat toestaat. Het volk laat zich de devotie niet afpakken! Juist in de vormgeving niet. Precies dát heb jij gehoord in dat hartstochtelijk zingen van Marialiederen. Als de gemeenschap echter in haar Mariadevotie te veel eigen wegen gaat, klinkt plotseling op rationeel afwerende wijze: "Maar het gaat uiteindelijk om Jezus, niet om Maria." Dat klinkt overigens zachtjes en zelden. Kortom, ik zie het zo: Mariadevotie is de geloofsruimte waarin op de meest humane manier volk en hiërarchie elkaar bij de les en in balans houden.

Zo vriendelijk gaat dat niet altijd. In 1995 werd er een 'Wereldcongres van vrouwen' gehouden in Peking. Paus Johannes Paulus schreef een brief aan deze vrouwen over twee brandende kwesties: abortus mag niet, priester worden kan niet. Zelfs verkrachte vrouwen moeten de vrucht uitdragen en baren. Om dat te betogen had de paus slechts negen regels nodig. Om te betogen dat vrouwen geen priester kunnen worden, had hij 129 regels nodig. Maria werd weer eens afgezet tegen Eva. Diezelfde paus noemde in zijn encycliciek *Redemptoris Mater* de Kerkhiërarchie 'Moeder en Maagd' zoals Maria, "omdat de Kerk het gegeven woord ongeschonden en rein bewaart." Zonder blozen klinkt dit uit een totaal afgeschermd celibatair mannenbolwerk. Ik noemde theologie van dit niveau ooit verkapte baarmoedernijd. Een exclusieve mannenclub, die zichzelf eminent vindt en boven vrouwen verheven, stelt zichzelf in 'haar' "theologische spreken" gelijk aan Maria's onovertroffen vrouwelijkheid (maagd én moeder!). Je moet maar durven! In 'haar' theologisch spreken maakt het Vaticaan Maria onbereikbaar voor vrouwen, die nooit maagd en moeder tegelijk kunnen zijn. En dan zichzelf als hiërarchische mannenclub met Maria's eminentie gelijkstellen! Ik ben met je eens, dat ook protestant rationalisme relatief is. Juist in steile afscherming verraadt zich veel ontkende emotie. Over Maria's borst zeg ik verder niets meer. Het is háár intimiteit.

Achter de regels schuilt mannelijke oorlogstaal tegen vrouwen. Veel vrouwen voelen dat en keren zich daarom tegen Maria. Dominantie. Het is al met al een complex geheel dat de hele spanwijdte van de geloofsgemeenschap betreft, van heilzame saamhorigheid tot ergerlijk machtsmisbruik. Limburg kent ook dominantie, zoals je weet. Een Rooms-Katholieke streek, maar de beste banen gaan naar protestantse Hollanders. In Vlaanderen hebben protestanten juist de slechtste baantjes. In zulke streken begrijpt het volk onmiddellijk wat dominantie betekent. Hoe zit dat bij jullie protestanten? Wie over een geloofsartikel anders denkt, begint een eigen kerkje. Wij rooms-katholieken willen toch wel met alle ketters samen in dezelfde kerk blijven. Al slaan we elkaar soms de koppen in, we houden die spanwijdte vol.

Dat is wereldkerk, dat bevalt mij. Het betekent wel, dat we de discussies moeten durven voeren. Dat is goede katholieke traditie.

Vanuit die Catholica wens ik je vrede en
alle goeds. José

De Maria in het klooster „Maria Maagd“ te Sulaymaniyah. Onder het portret: Moeder van Bijstand, bid voor ons.

KRITISCHE SCHRIJVERS

WIJ VROEGEN U ONS TE LATEN WETEN WAT KRITISCH KATHOLIEK-ZIJN VOOR U BETEKENT. IN DIT NUMMER VAN MARIËNBURG MAGAZINE WEER EEN VAN DE INZENDINGEN.

EEN KRITISCH KATHOLIEKE CHRISTEN

Ik zie mijzelf als een kritisch katholieke christen, want ik kijk kritisch naar mijn eigen doen en laten, en stel vast of dit is zoals Jezus Christus het ons leerde en heeft voorgeleefd. En ik heb een kritisch oog voor menselijk dwalen en falen, ook van herders c.q. kerkleiders, en onderscheid kritisch wat in hun handelen christelijk of onchristelijk is; ik onderscheid wat als niet-relevant terzijde geschoven en gedoogd kan worden, en wat zeker verworpen en aan de kaak gesteld moet worden. Daarbij denk ik met name aan het uitbannen van seksueel misbruik, en aan de positie van vrouwen binnen de kerk.

Ik distantieer mij kritisch van in de kern onchristelijke gebruiken, geloofsopvattingen en geloofswaarheden, verkondigd door kerkleiders van vroeger en nu, met name waar het gaat om de uitsluiting van niet-heterogene relaties van sacramentele bedieningen, en om het negeren van de voor leken gelovigen waardevolle verworvenheden van het Tweede Vaticaans Concilie. Als kritisch katholieke christen voel ik mij 100% katholiek, ik ben dankbaar dat ik van mijn ouders het katholieke geloof heb meegekregen, dat in de loop van mijn leven zoveel meer voor mij is gaan betekenen. Dat komt vooral door St. Augustinus met wiens gedachtegoed ik kennismaakte in De Boskapel in Nijmegen, de voormalige kloosterkapel van de paters augustijnen. Dat gedachtegoed verdiepte en verrijkte mijn geloof. In 1998 werd ik lid van de Familia Augustiniana en sinds twee jaar ben ik ook lid van de augustijnse Fraterniteit Perpetua die in Utrecht bij elkaar komt.

Ik put hoop, vertrouwen en een positieve levensinstelling uit mijn geloof in een God die goed is en die, ook volgens Augustinus, liefde is (zie 1 Joh 4:16b), en die in deze gebroken wereld met zijn angst en leed en pijn, met ons meelijdt. Ik probeer zo goed mogelijk Jezus na te volgen

die een mens voor mensen was, en wil mij laten leiden door Gods Geest.

Ik ben wel een kritisch katholieke christen die leeft in een multiculturele samenleving in 'de tijd na Pinksteren': Jezus Christus is ten hemel gevaren, en het is nu vooral de Geest die zijn leerlingen laat ervaren dat 'taal' geen barrières meer hoeft op te werpen voor de communicatie en de dialoog met anders- en niet-gelovigen. Geen geloof of levensvisie beschikt als enige over de waarheid. Als christenen kunnen wij ons, samen met anders- en niet-gelovigen, inzetten voor een rechtvaardiger wereld, waar gelijkwaardigheid en onderling respect voor elkaars (on)geloof, belangrijke waarden kunnen zijn. Door onze gezamenlijke inzet bereiden wij de komst van Gods Koninkrijk voor, maken we de komst van zijn Rijk mogelijk.

De samenleving is multicultureel geworden. Vooral in de grote steden vinden vaker interreligieuze ontmoetingen plaats. Ik meen dat interreligieuze ontmoetingen waarbij 'je je schuurt' aan elkaar, kunnen bijdragen aan een kritische verdieping en vernieuwing van je geloof. Je kunt meer helder gaan zien wat voor jou het wezenlijke is van je geloof, en wat het geloof voor jou betekent. Laat wel de gedachte los dat het christendom het 'enige ware geloof' is. Ook Augustinus pleit voor een nederige levenshouding. En het maakt God niet uit welke godsdienst je belijdt: "God maakt geen onderscheid tussen mensen. Iedereen, ongeacht het volk waartoe hij behoort, is hem welgevallig als hij ontzag voor hem heeft en gerechtigheid doet." (Hnd. 10:34-35). Laten we dus nederig zijn als we anderen iets vertellen over ons christelijk geloof!

Augustinus pleit voor een nederige levenshouding.

LEON GOERTZ

RITSEN

Ooit bestonden er houtje-touwtjesspanen. Om de twee jaspanden met elkaar te verbinden was links – voor het damesexemplaar rechts – een koordje met daaraan een houtje van drie centimeter. Dit werd door een gat van het andere pand gefrunnikt en ziedaar: het boeltje bleef behoorlijk bij elkaar. Het was zelfs een tijdje modieus. Als het houtje uit het stropje ontsnapte, dan was het weer gauw beetgenomen. Bij verlies ervan was een takje van de straat de oplossing.

Praktischer zijn de knopen in alle maten en soorten, maar ook hier is het een gehannes wanneer er een losraakt of helemaal foetsie is. Dan hangen de twee panden wat scheel tegen elkaar aan alsof ze niets met elkaar te maken willen hebben.

Maar ziedaar, de mens is vernuftig en doet een sublieme uitvinding om alle knooppunten de wereld uit te helpen: de ritsluiting. Jassen, broeken, vesten en zelfs portemonnees worden met deze vinding in een mum van tijd feilloos dichtgeritst. Tenminste, als het niet tegenzit.

Vooraf met de niet verankerde losse ritsluiting heb ik moeite. Aangezien mijn vingers niet meer de souplesse van een pianospeler hebben, zit ik te klungelen om bij het dichtmaken van mijn jas het rechervoetje goed in het schoentje aan de linkerkant te mikken. Want dat is de basis voor een succesvol ritsgebeuren. Als dat scheef is, dan kun je met het lipje nog zo hard trekken, het wil niet omhoog.

Maar ook na een voorbeeldige start kan onderweg een van de vele haakjes scheef zitten en de hele reis blokkeren. Ook kan een stukje stof aan de binnenkant klem zitten en de boel ophouden. Met rukken en trekken kan de hele rits naar de ratsmodee gaan. Alleen nauwkeurig onderzoek naar de oorzaak en een fijngevoelige aanpak kunnen dit oplossen.

Wij mensen zijn net ritsen. Ook wij willen bij elkaar horen, verbinden, bij elkaar passen, oecumene bedrijven, vluchtelingen integreren, coalities vormen en dus goed met elkaar opschieten. Ook in persoonlijk contact willen we aan elkaar gehecht zijn.

De 'voet in het schoentje' is hier de passende handdruk. Met rukken en graaien komt al gauw de blokkade. Wanneer de feiten en gevoeligheden van de ander niet geweten zijn of genegeerd worden, dan zijn de blokkades niet van de lucht. Om waardig te ritsen zal men de vele lichamelijke en psychische hoedanigheden van de partner moeten kennen en waarderen. Alleen dan kan men soepel en voortvarend samenleven. Ritsen is de levenskunst.

Maar het gaat hem óók om 'het goede leven', om goede tijden, en om 'De Stad van God' op aarde. Met Augustinus meen ik dat 'het goede leven' voor allen, gelovig en niet-gelovig, niet op eigen kracht gerealiseerd kan worden. Daar hebben we Gods hulp en kracht bij nodig. We zijn aangewezen op zijn genade. Dankzij zijn genade zijn wij de tijden: "Wij zijn de tijden. Zoals wij zijn, zijn de tijden. Laten we goed leven, dan worden de tijden vanzelf goed." (*Augustinus, in preek 80:8*). Ik hoop een kritisch katholieke christen te zijn die goed leeft!

Julia van Wel

CO
LU
MN.

HUUB SCHUMACHER

DOEN ALSOF JE NEUS BLOEDT

Bisdommen organiseren de laatste jaren graag bedevaarten. Zo ging Den Bosch in 2015 naar Kevelaer, in 2016 naar Rome en in 2017 naar Lourdes. Het Bredase bisdom is ook graag van de partij: die van dit jaar gaat, van 12-19 oktober, naar Italië en staat in het teken van Benedictus – nee niet van de XVIe, maar die van Nursia – en de benedictijnse spiritualiteit. Gezien de spiritualiteit van degenen die momenteel aan de Nederlandse bisdommen sturing geven, zal het niemand verwonderen dat het er op zulke bedevaarten katholiek aan toe zal gaan. Maar, denk ik dan in mijn onnozelheid, 'katholiek en katholiek is nog altijd twee'... dus het zal bij een dergelijke bedevaart – met allemaal mensen uit verschillende windstreken van zo'n bisdom – hoogstwaarschijnlijk om 'katholiek' gaan met net dat tikkeltje méér aan speling.....

Had je gedacht! Mooi niet. Ik ontdekte het toen me het dagprogramma onder ogen kwam van bovengenoemde 8-daagse Bredase bedevaart naar Italië, in oktober dit jaar; nu dus.

Ja, ik schrok ervan. In hun reisprogramma zie je bij elke reisdag steeds een en dezelfde, heel bepalende, formulering staan voor een, overigens haast voorspelbare, niet moeilijk te raden, activiteit. Het gaat me niet, begrijp me goed, om die activiteit – ook al vind ik het dagelijks gebruik ervan wat overdadig en weinig creatief – maar om de formulering ervan. Die lijkt op het eerste gezicht onschuldig, maar – pas op – ze is dat beslist niet.

Lees zelf maar, dan weet je ook gelijk wat ik bedoel. Ik pik er willekeurig 2 reisdagen uit; had ook andere kunnen pakken, want ook daar zou je hetzelfde tegengekomen zijn:

Dag 3, maandag 14 oktober 2019 • Na het ontbijt vertrekken we naar Mantova voor een kort bezoek en het bijwonen van een eucharistieviering • Nuttige verzorgde lunchpakketten • Vertrek naar Fiuggi • Aankomst hotel in Fiuggi. Diner en overnachting

Dag 4, dinsdag 15 oktober 2019 • Na het ontbijt vertrekken we met de bus voor het bijwonen van een eucharistieviering • Lunch in hotels in Fiuggi • Vertrek naar Subiaco voor een bezoek aan klooster Sacro Speco van de H. Benedictus... enz.

Ja precies, goed opgemerkt!, daar gaat het mij om, om dat 'bijwonen van een eucharistieviering'. Dat lijkt onschuldig, maar is het niet. Het is een formulering waar je de nodige vraagtekens bij kunt zetten. Wat zeg ik? Vraagtekens bij zetten? Dat lijkt me al te vriendelijk. Het gaat hier om een verholde regelrechte diefstal door het kerkelijk ambt. Het

is dichter bij de waarheid te zeggen dat hier – met dat dagelijkse 'bijwonen van een eucharistieviering' – de pelgrims/gelovigen met één bewuste penningstreek letterlijk en figuurlijk worden vernederd. Ze worden onttroond, weggeduwd van hun noodzakelijke en wezenlijke inbreng bij het eucharistie vieren. Ze worden botweg in de hoek gezet als bijwoners, toekijkers, toehoorders. Ze moeten plaatsmaken voor de-man-van-het-eigenlijke-werk die kan wat zij niet kunnen...

Moet je nagaan: vanaf de 60er jaren van de vorige eeuw – al 60 jaren lang dus – zijn we er in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie al mee bezig om, aanvankelijk in de vorm van ecclesiagroepen en later in velerlei vormen van volwassenen- en sacramentencatechese, er elkaar als christengelovigen van bewust te maken dat eucharistie vieren iets van sámen is! Al die jaren zijn we al bezig om tot de vreugdevolle ontdekking te komen dat eucharistie vieren – na eeuwen van priesterlijke verenging tot Misoffer – eindelijk weer als 'bevrijdende bijbelse maaltijd van ons samen' uit de oorspronkelijke verf mag komen! En dan spreek je in 2019 in je bedevaartprogram voor de deelnemers doodleuk, alsof je neus bloedt, van 'het bijwonen van een eucharistieviering'... Hoe durf je! Natuurlijk heeft de ambtsdrager een eigen functie bij zo'n eucharistische happening, weet ik ook wel... maar overdrijf die rol in Godsnaam niet. Je maakt er uitgerekend mee kapot wat in de afgelopen 60 jaren tot leven werd gewekt. Maar, zo blijkt, toch gebeurt het. Met voorbedachten rade; want anders krijg je zo'n formulering toch niet uit je pen! Wat moeten jij en ik nu nog? Maar niet meegaan met zo'n bedevaart, denk ik...

CO
LU
MN.